

Paleolit

Paleolithic

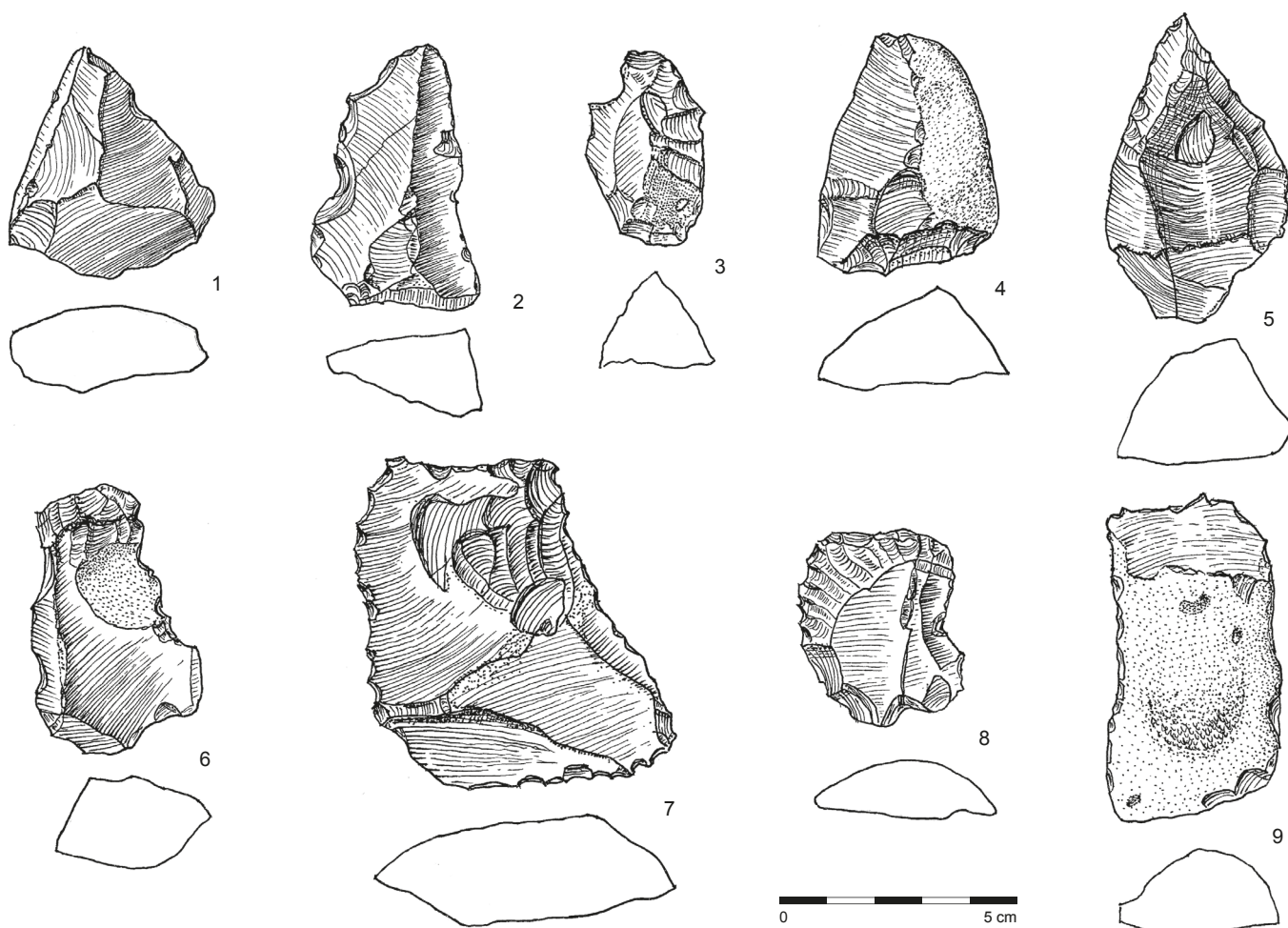
Bílovec (k. ú. Bílovec-Horní Předměstí, okr. Nový Jičín) Tísek 2

Střední paleolit. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autorů.

Lokalizace: WGS-84: 49.7779414N, 18.0037117E

Novou archeologickou lokalitu objevil člen Archeologického klubu v Příboře J. Diviš v dubnu 2022, jižním směrem od obce Tísek. Opakovanými povrchovými sběry bylo získáno do roku 2024 celkem 82 kusů kamenné štípané industrie (obr. 1). Na lokalitě se vyskytuje hojně břidlice a křemen, v menší míře byl zaznamenán také rohovec. Ze silicity glacienních sedimentů je vyrobena většina paleolitických nástrojů. Menší množství

nástrojů bylo zhotoveno také z křemene. Silicity glacienních sedimentů a samotné nástroje jsou převážně bez bílé patiny, přesto je jasné, že z hlediska morfologického, použité technologie a zastoupení jednotlivých typů nástrojů se jedná o nástroje ze starší doby kamenné, náležející pravděpodobně střednímu paleolitu. Z přehledu paleolitických nálezů vyplývá, že počtem dominují drásadla (18 ks) a škrabadla (11 ks), následují nevýrazné hroty na ústěpech (10 ks), rydla (5 ks) a kombinace – nejčastěji typu škrabadlo/rydlo (4 ks). Nejbližší paleolitická lokalita od popisované lokality Tísek 2 je lokalita Tísek – Folinky. Centra obou lokalit jsou vzdálená od sebe jen asi 0,5 km. Na nověji objevené lokalitě Tísek 2 nebyl dosud nalezen žádný listovitý hrot, naopak na lokalitě Tísek – Folinky bylo J. Divišem vyhledáno již sedm kusů těchto typů hrotů a další ještě ve zlomcích.

Obr. 1. Bílovec. Výběr z kamenné štípané industrie z lokality Tísek 2. 1 – Hrot; 2 – nůž s vrubem; 3, 4, 7 – drásadla; 5 – rydlo; 6, 8 – škrabadla; 9 – nůž. Kresba D. Fryč.

Fig. 1. Bílovec. Selection of chipped stone industry from the Tísek 2 site. 1 – Point; 2 – notched knife; 3, 4, 7 – sidescrapers; 5 – burin; 6, 8 – endscrapers; 9 – knife. Drawing by D. Fryč.

Přes prostorovou blízkost obou stanovišť je z rozboru kamenné industrie patrné, že se z technologického hlediska a ze zastoupení vúdčích typů nástrojů nejedná o stejnou technologickou skupinu. Na lokalitě Tísek 2 jsou nástroje středopaleolitické, kdežto nástroje na lokalitě Tísek – Folinky jsou zastoupeny typy nástrojů, které by mohly signalizovat také příslušnost ke starší fázi mladého paleolitu, a to aurignacienu.

Literatura

Diviš, J. 2022: Paleolit Poodří. *Archeologie Moravy a Slezska XXII*, 30–81.

Summary

In April 2022, a new Paleolithic site was discovered near Tísek (Bilovec-Horní Předměstí cadastral area, Nový Jičín District), where 82 pieces of chipped stone industry, mainly made of glacial silicites and quartz, had been collected by 2024 (Fig. 1). The typo-technological characteristics indicate that the tools belong to the Middle Paleolithic, with endscrapers and side scrapers being the most common. Despite the site's proximity to Tísek – Folinky, the tool assemblages differ significantly.

Jan Diviš, Daniel Fryč

Brankovice (okr. Vyškov)

„Široké galašky“.

Mladý paleolit. Ojedinelé artefakty. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.1640539N, 17.1411697E

Severně od obce Brankovice na výrazném kopci v trati „Široké galašky“, přibližně 10 m severovýchodně od triangulačního bodu kóty 308 m našel autor zprávy dne 28. 8. 2024 čepel ze silicitu gracigenních sedimentů a úštěp z rohovce typu krumlovský les, obojí se silnou patinou. Poloha je velmi nápadná, obtékána třemi vodotečemi a leží v přirozeném koridoru pro průchod ze Ždánického lesa do Zdounecké brázdy. Před rokem 1941 zde byl podle M. Mazálka nalezen fragment bíle patinované čepele.

Vyvozovat na základě nevýrazných typů štípané industrie závěry o kulturní příslušnosti k aurignacienu, jak je psáno v mapových aplikacích Národního památkového ústavu, se mi jeví jako poněkud odvážné, a ani výrazná poloha místa, která je jinak pro aurignacien typická, mě však již vzhledem k nově objeveným a dosud nepublikovaným bohatším stanicím v Litenčické pahorkatině (některé nálezy přísluší epigravettienu a epiaurignacienu) vede k opatrnosti. Než bude k dispozici typologicky výraznější kus, nebo ještě lépe soubor, držel bych se obecného zařazení této lokality do mladého paleolitu.

Literatura

Mazálek, M. 1960: Paleolitický výzkum Bučovska na Moravě. *Časopis Moravského musea v Brně XLV*, 27–68.

Summary

On the prominent hill in the 'Široké galašky' field (Brankovice cadastral area, Vyškov District), approximately 10 m north-west of the triangulation point at a 308 m elevation, a blade made from siliceous glacial sediments and a flake of Krumlovský-les type chert were recovered, both heavily patinated.

Petr Šmácho

Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město)

Bohunice; Ul. Jihlavská, ul. Dlouhá, parc. č. 1240/11.

Bohunicien. Sídliště. Skupina/síť sond. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1726586N, 16.5848844E

Začátkem roku 2024 byla zahájena výstavba nové polyfunkční budovy v Brně-Bohunicích, u křižovatky ulic Jihlavská a Dlouhá. Během hloubení až cca 10 m hluboké základové jámy se v hloubce 2 až 3 m narazilo na geologickou vrstvu datovanou do období mladého paleolitu, do období bohunicien (cca 40 000 až 35 000 př. n. l.), známého z minulých nedalekých výzkumů (Škrdla, Tostevin 2003; 2005). Na její úrovni bylo dokumentováno více než 20 uhlíkových čoček (možných zbytků ohnišť), víceméně rovnoměrně rozprostřených po ploše stavby. Na jednom místě bylo přistoupeno k dokumentaci profilu o výšce cca 7 m, na kterém lze v rámci Moravy unikátně sledovat vývoj prostředí od poslední doby meziledové (před cca 120 tisíci lety) po konec doby ledové (před 12 tisíci lety). Ve spolupráci s kolegy z Ústavu geologických věd Masarykovy Univerzity a Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v. v. i., bylo odebráno množství vzorků pro přírodovědné analýzy (palynologie, makrozbytky, antrakologie, sedaDNA aj.), které budou dále zkoumány v rámci projektu „Připravení na budoucnost: porozumění dlouhodobé odolnosti lidské kultury“, což napomůže rekonstruovat vývoj osídlení a přírodního prostředí Střední Evropy v době ledové.

Literatura

Škrdla, P., Tostevin, G. 2003: Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 44, 188–192.

Škrdla, P., Tostevin, G. 2005: Brno-Bohunice, analýza materiálu z výzkumu v roce 2002. *Přehled výzkumů* 46, 35–61.

Summary

In 2024, a rescue archaeological excavation was carried out in the cadastral area of Bohunice (Brno-City District), near the junction of Dlouhá and Jihlavská streets. The excavation revealed traces of human activity (hearths) dated to the Bohunician period.

Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Holásky, okr. Brno-město)

Holásky, Tuřany; „U Tuřan“.

Mladý paleolit. Ojedinelý artefakt. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u autora.

Lokalizace: WGS-84: 49.1432931N, 16.6607319E

V roce 2019 byl při povrchovém průzkumu rozsáhlé dílny na broušenou industrii, nacházející se na pomezí katastrů Brno-Holásky a Brno-Tuřany v polní trati „U Tuřan“ (Bílá 1974; Trnová et al. 2024) nalezen artefakt v podobě středního klínového rydla (obr. 2). Oblast výskytu neolitických nálezů je situována na mírném svahu, pozvolna klesajícím k jihovýchodu směrem k Tuřanskému potoce. Nadmořská výška v místě nálezu paleolitického artefaktu zhruba na jižním okraji neolitické dílny činí 227 m.

Bezprostřední podloží v místě nálezu je tvořeno hrubými až balvanitými štěrky pleistocenní tuřanské terasy pestrého litologického složení, v jejímž podloží se nachází miocenní písky a vápnité jíly odkryté v dnes již nefunkční a nepřístupné